

آیین نامه اجرائی موضوع تبصره (۳)

ماده ۱۶۹ قانون مالیات های مستقیم

اصلاحی مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱

سازمان امور مالیاتی کشور
معاونت مالیات های مستقیم
دفتر خدمات مؤدیان
اردیبهشت ماه ۱۳۹۶

فصل اول: تعاریف

ماده ۱): دراین آیین نامه، اصطلاحات در معانی مشروح زیر به کار می روند:

الف) سازمان: سازمان امور مالیاتی کشور.

ب) قانون: قانون مالیاتهای مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶ و اصلاحیه های بعدی آن.

ج) اشخاص حقوقی: کلیه اشخاصی که به موجب قوانین و مقررات مربوط به عنوان شخص حقوقی شناخته می شوند.
دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری از نظر مقررات این آیین نامه شخص حقوقی محسوب می‌شوند.

د) صاحبان مشاغل: کلیه اشخاص حقیقی مشمول فصل چهارم باب سوم قانون.

ه) شماره اقتصادی: شماره منحصربه فردی است که توسط سازمان امور مالیاتی کشور، حسب مورد به اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل اختصاص داده می‌شود.

و) سامانه ثبت نام: سامانه الکترونیکی است که برای ثبت نام مؤدیان مالیاتی توسط سازمان ایجاد می‌شود.

ز) سامانه معاملات: سامانه الکترونیکی است که به منظور انجام تکالیف مقرر توسط اشخاص مشمول برای ارسال فهرست معاملات در اجرای این آیین نامه توسط سازمان ایجاد می‌شود.

ح) معاملات: هرگونه فعالیت اعم از تجاری و غیر تجاری است که منجر به خرید کالا و خدمات و دارایی یا تحصیل درآمد در ازای فروش کالا و دارایی یا ارائه خدمت برای اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع قانون می‌شود.

ط) فهرست معاملات:گزارشی است حاوی اقلام اطلاعات مربوط به خرید وفروش کالا و خدمت.

ی) صورتحساب: مطابق فرم های تعریف شده درآیین نامه اجرائی ماده ۹۵ تاون می‌باشد.

ک) ثبت نام: ثبت اطلاعات هویتی، مکانی و مجوزهای فعالیت مؤدیان در سامانه به منظور صدور شماره اقتصادی

ل) مصرف کننده نهائی: شخص حقیقی است که کالا و خدمات را متناسب با نیاز خود برای مصارف شخصی خریداری کند و از آن برای عرضه کالاها و خدمات به دیگران استفاده ننماید.

م) شناسه مشارکت مدنی: شماره شناسایی است که توسط سازمان برای صاحبان مشاغل (اشخاص حقیقی) که به صورت مشارکت مدنی اداره می شوند، تخصیص داده می‌شود.

ن) کارت اقتصادی: کارتی است حداقل شامل نام مؤدی و شماره اقتصادی وی که از طرف سازمان صادر و حسب مورد در اختیار اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل قرار داده می‌شود.

س) شماره اختصاصی اشخاص خارجی: شماره منحصر به فردی است که طبق مقررات موضوعه به اتباع خارجی تخصیص داده می‌شود.

فصل دوم: ثبت نام در نظام مالیاتی

ماده ۲) اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع قانون مکلفند با رعایت ضوابط و مقررات این آیین نامه و به ترتیبی که سازمان اعلان می نماید، نسبت به ثبت نام در نظام مالیاتی کشور اقدام نمایند.

تبصره – فراخوان های قبلی ثبت نام سازمان که تا پایان سال ۱۳۹۴ انجام شده است، کماکان معتبر می باشد.

ماده ۳) صاحبان مشاغل مکلف به ثبت نام، می بایست برای هرواحد شغلی یا برای هر محل، جداگانه در نظام مالیاتی ثبت نام نمایند.

تبصره ۱– چنانچه صاحبان مشاغل موضوع این آیین نامه براساس مجوز صادره از طرف مراجع ذیصلاح، بیش از یک محل فعالیت برای همان مجوز داشته باشند، برای تمامی این محل ها فقط یک ثبت نام صورت خواهدگرفت و بنا براعلام مؤدی یکی از این محل ها، به عنوان محل اصلی فعالیت مشخص و سایر محل ها به عنوان شعبه منظور خواهد شد. در صورت عدم انتخاب مؤدی، تعیین محل اصلی فعالیت به تشخیص سازمان خواهد بود.

تبصره ۲– چنانچه صاحبان مشاغل موضوع این آیین نامه در یک محل بیش از یک فعالیت شغلی داشته باشند، مکلف به یک ثبت نام برای کلیه فعالیت های شغلی محل مذکور می باشند.

تبصره ۳– در مورد کارگاه ها و واحدهای تولیدی که نوع فعالیت آنان ایجاد دفتر یا فروشگاه در یک یا چند محل دیگر را اقتضاء نماید، مؤدی می تواند برای کلیه محل های مذکور یک ثبت نام به نشانی که به عنوان محل اصلی فعالیت اعلام می نماید، انجام و یک فقره اظهارنامه برای کلیه درآمدهای حاصل از فعالیت های خود تسلیم نماید. دراین صورت برای مؤدی مزبور یک پرونده به نشانی که اعلام می نماید، تشکیل می شود.

ماده ۴) مشاغلی که بصورت مشارکت مدنی اعم از قهری یا اختیاری اداره می شوند، به عنوان یک مؤدی در نظام مالیاتی ثبت نام خواهند شد. صاحبان مشاغل مذکور مکلفند در زمان ثبت نام، اطلاعات مورد نیاز کلیه شرکاء و نسبت سهم هر شریک را اعلام نمایند.

ماده ۵) مشمولین ثبت نام مکلفند هرگونه تغییرات از جمله، انحلال، تعطیلی فعالیت [دائم یا موقت (تعلیق)]، تغییرنام، تغییرشغل، تغییرنشانی، تبدیل فعالیت انفرادی به مشارکتی و یا بالعکس، تغییر شرکاء (اختیاری یا قهری) و یا سایر موارد را حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ انجام یا وقوع تغییرات به سازمان اعلام نمایند.

ماده ۶) سازمان موظف است پس از تکمیل فرآیند ثبت نام مؤدیان در نظام مالیاتی، برای آنها شماره اقتصادی تخصیص و کارت اقتصادی صادر نماید.

ماده ۷) صاحبان مشاغل و اشخاص حقوقی مشمول ثبت نام مکلفند مادامی که برای آنها شماره اقتصادی جدید صادر نشده است، حسب مورد از شماره ملی، شناسه ملی، شناسه مشارکت مدنی و شماره اختصاصی اشخاص خارجی استفاده نمایند.

تبصره – اشخاص حقوقی که قبلاً در نظام مالیاتی ثبت نام کرده و شماره اقتصادی دوازده رقمی خود را دریافت نموده اند، می توانند تا زمان دریافت شماره اقتصادی جدید از شماره اقتصادی مذکور در معاملات خود استفاده نمایند.

فصل سوم: نحوه صدور صورتحساب و استفاده از شماره اقتصادی

ماده ۸) اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع قانون مکلفند برای فروش کالا و عرضه خدمات خود صورتحساب صادر و شماره اقتصادی خود و خریدار را بر روی صورتحساب ها، قراردادها و سایر اسناد مشابه درج نمایند.

تبصره– چنانچه خریدارکالا، خدمت و یا دارایی مکلف به ثبت نام در نظام مالیاتی نباشد و یا از جمله اشخاص حقیقی مصرف کننده نهایی و یا اشخاص حقیقی موضوع ماده ۸۱ قانون (فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهیگیری، نوغان داری، احیای مراتع و جنگل ها، باغات اشجار از هر قبیل و نخیلات) باشد، الزامی به درج شماره اقتصادی خریدار در صورتحساب صادره نخواهد بود.

توضیح :

طبق ماده (۸) آیین نامه موضوع ماده (۹۵) ق.م.م مؤدیان مربوط باید در موارد فروش کالا و یا ارائه خدمات صورتحساب نوع اول یا دوم یا سوم حسب مورد بشرح زیر صادر و نگهداری نمایند:

۱– صورتحساب نوع اول باید دارای شماره سریال چاپی یا ماشینی حسب مورد، تاریخ و حداقل در برگیرنده اطلاعات هویتی شامل نام، نام خانوادگی یا نام شخص حقوقی، شماره اقتصادی، نشانی کامل و کدپستی فروشنده و خریدار و مشخصات کالا یا خدمات ارائه شده، مقدار و مبلغ آن باشد.

۲– صورتحساب نوع دوم که صرفاً در موارد استفاده از سامانه صندوق فروش (صندوق ماشینی)مکانیزه) فروش) صادره می‌شود باید دارای شماره سریال ماشینی، تاریخ و حداقل در برگیرنده اطلاعات هویتی شامل نام، نام خانوادگی یا نام شخص حقوقی، شماره اقتصادی، نشانی کامل و کد پستی فروشنده و مشخصات کالا یا خدمات ارائه شده، مقدار و مبلغ آن باشد.

۳– صورتحساب نوع سوم (صورتحساب الکترونیکی) که دارای شماره سریال ماشینی، تاریخ و حداقل دربرگیرنده اطلاعات هویتی شامل نام، نام خانوادگی یا نام شخص حقوقی، شماره اقتصادی، نشانی کامل و کدپستی فروشنده و خریدار و مشخصات کالا یا خدمات ارائه شده، مقدار و مبلغ بوده و از طریق سامانه ثبت برخط معاملات صادر و دارای کد رهگیری سازمان امور مالیاتی کشور می باشد.

در مورد بندهای ۱ و ۲ تا زمانی که شماره اقتصادی صادر نشده است درج شماره یا شناسه ملی در صورتحساب الزامی است.

درج شناسه کالا در صورتحساب معاملات الزامی می باشد.

فصل چهارم: تکالیف مؤدیان در خصوص ارسال فهرست معاملات

ماده ۹) اشخاص زیر مشمول ارسال فهرست معاملات می باشند:

الف) کلیه اشخاص حقوقی.

ب) صاحبان مشاغلی که حسب نوع و یا حجم فعالیت جزو گروه اول موضوع ماده ۲ آیین نامه اجرایی ماده ۹۵ قانون محسوب می شوند.

ج) صاحبان مشاغل مشمول اجرای قانون مالیات برارزش افزوده *.

تبصره – اشخاص موضوع این ماده با پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور و تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی قابل تغییر خواهد بود.

* توضیح: عناوین و مراحل فراخوان‌های مشاغل مشمول مالیات برارزش افزوده درسامانه اینترنتی مربوط، به نشانی www.evati.ir در دسترس می‌باشد.

توضیح:

صاحبان مشاغل مشمول گروه اول عبارتند از :

۱- صاحبان مشاغلی که مجموع مبلغ فروش کالا و خدمات سال قبل یا ده برابر درآمد مشمول مالیات قطعی شده (قبل از کسر معافیت) طبق آخرین برگ مالیات قطعی (مجموع اصلی و متمم) عملکرد سال ۱۳۹۱ و به بعد که تا تاریخ پایان دی ماه سال قبل از شروع سال مالیاتی ابلاغ شده باشد، هر کدام بیشتر از مبلغ سی میلیارد ریال باشد. در مورد فعالیت‌های صرفاً خدماتی، گروه بندی مؤدیان با لحاظ کردن (۵۰٪) این مبلغ انجام می‌شود. بدیهی است (۵۰٪) مبلغ مذکور به (۱۰) برابر درآمد مشمول مالیات این فعالیتها نیز تسری دارد.

۲- اشخاص ذیل فارغ از حجم فعالیت از لحاظ انجام تکلیف جزء مؤدیان گروه اول محسوب می شوند :

- دارندگان کارت بازرگانی (وارد کنندگان و صادر کنندگان).
- صاحبان کارخانه ها و واحدهای تولیدی و بهره برداران معادن دارای جواز تاسیس و پروانه بهره برداری از وزارتخانه ذی ربط.
- صاحبان هتل های سه ستاره و بالاتر.
- صاحبان بیمارستان ها، زایشگاهها ، کلینیک های تخصصی.
- صاحبان مشاغل صرافی.
- فروشگاههای زنجیره ایی دارای مجوز فعالیت از وزارتخانه ذی ربط.

نکته:

- در مشارکت مدنی جمع مبلغ فروش کالا و خدمات و یا درآمد مشمول مالیات قطعی شده کلیه شرکاء. ملاک عمل قرار می‌گیرد.
- مؤدیان مالیاتی که در هر گروه قرار می‌گیرند، تا سه سال بعد، از نظر انجام تکالیف قانونی در طبقات پایین‌تر قرار نخواهند گرفت.

ماده ۱۰) اشخاص مشمول ماده (۹) این آیین نامه مکلفند فهرست معاملات خود را مطابق اقلام اطلاعاتی مندرج در سامانه معاملات تهیه و ارسال نمایند. فهرست معاملات حداکثر در مقاطع سه ماهه (فصلی) تهیه و تا یک ماه و نیم پس از پایان هر فصل به صورت الکترونیکی از طریق درگاه اینترنتی سازمان برای سامانه معاملات ارسال و یا به صورت لوح فشرده در قالب اطلاعات درخواستی سازمان به اداره امور مالیاتی ارائه شود. چنانچه انتهای سال مالی اشخاص حقوقی در خلال یکی از فصول سال شمسی باشد، این اشخاص مکلفند برای آن فصل دو فهرست معامله تنظیم و ارسال نمایند. به نحوی که از ابتدای فصل تا پایان سال مالی خود یک فهرست معامله و همچنین از ابتدای سال مالی تا پایان آن فصل نیز یک فهرست معاملات دیگر ارسال نمایند.

تبصره ۱- سازمان می تواند تمام یا برخی از اشخاص مشمول را مکلف نماید که فهرست معاملات خود را به تفکیک هر صورتحساب، از طریق درگاه اینترنتی سازمان برای سامانه معاملات ارسال نمایند.

تبصره ۲- چنانچه معاملات انجام شده به صورت ارزی صورت پذیرفته باشد، باید مبالغ ارزی، نوع ارز، نرخ برابری ارز(نرخ ارز مورد معامله) و معادل ریالی معامله انجام شده در صورتحساب ها و اسناد درآمدی صادره و همچنین در فهرست معاملات ارسالی، قید شود.

تبصره ۳- سازمان می تواند حسب ضرورت جهت تسهیل در ارسال فهرست معاملات و مطابق با ماهیت اطلاعات، با موافقت وزیر امور اقتصادی و دارایی بازه زمانی دریافت اطلاعات را افزایش و یا روش دریافت اطلاعات را تغییر دهد.

توضیح: مؤدیانی که در اجرای آئین نامه شماره ۴۶۴۴۲/ت/۵۱۵۵۹ هـ مورخ ۱۳۹۵/۰۴/۲۲ موضوع مواد (۵) و (۶) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مکلف‌اند اطلاعات صورت حسابهای معاملات خود را در سامانه معاملات درج نمایند، باید اطلاعات مذکور را به تفکیک و با درج کلیه اطلاعات هر صورت حساب صادره، ارسال نمایند.

ماده ۱۱) مشمولین ارسال فهرست معاملات در موارد خرید کالا، خدمت و یا دارایی از اشخاص حقیقی موضوع ماده (۸۱) قانون (فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهیگیری، نوغان داری، احیای مراتع و جنگلها، باغات اشجار از هر قبیل و نخیلات) و یا از اشخاصی که مکلف به ثبت نام در نظام مالیاتی نیستند، الزامی به درج شماره اقتصادی فروشنده در فهرست معاملات ارسالی نخواهند داشت و می توانند این گونه خریدها را به صورت مجموع اعلام نمایند.

ماده۱۲) ارسال اطلاعات واردات و صادرات کالا و خدمات می باید با درج شماره کوتاژ اظهارنامه گمرکی و کدگمرک ترخیص کننده و شماره اختصاصی اشخاص خارجی حسب مورد صورت پذیرد.

فصل پنجم: موارد عدم شمول ارسال فهرست معاملات

ماده۱۳) موارد زیر مشمول ارسال فهرست معاملات نمی باشند:

- خرید و فروش و سود و کارمزد اوراق بهادار.
- خرید و فروش سهام و سهم الشرکه و حق تقدم سهام یا سهم الشرکه.
- سود وکارمزد و جریمه های بانک ها، صندوق تعاون، صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی، مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز و صندوق های قرض الحسنه.
- سود سهام و سهم الشرکه.
- حق عضویت اعضاء مجامع حرفه ای، احزاب و انجمن ها و تشکل های غیردولتی دارای مجوز از مراجع ذی صلاح.
- کمک‌ها، جوائز و هدایای بلاعوض.
- مبالغی که تحت عناوین جریمه یا خسارت، انواع عوارض و مالیات (به استثناء مالیات و عوارض قانون مالیات بر ارزش افزوده) حق ثبت، حق تمبر، حقوق گمرکی و موارد مشابه، به دستگاه های اجرائی پرداخت می گردد.
- حقوق ودستمزد پرداختی موضوع فصل سوم از باب سوم قانون مالیات های مستقیم.
- وجه پرداختی بابت حق نگهداری (شارژ) ساختمان محل فعالیت وآب‌نمان های پرداختی.

فصل ششم: سایر مقررات

ماده۱۴) در هر صورتحساب خرید از اشخاص حقیقی تا میزان ۵٪ مبلغ حد نصاب معاملات کوچک موضوع تبصره یک ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات، الزامی به درج شماره اقتصادی فروشنده در فهرست خرید نمی‌باشد. خریداران، اطلاعات خریدهای مذکور را در فهرست معاملات خرید با عنوان «معاملات کمتر از ۵٪ حد نصاب» درج و ارسال نمایند.

توضیح: این حد نصاب هر ساله توسط هیات دولت تعیین می‌شود. برای **سال ۱۳۹۵** حد نصاب معاملات کوچک تا سقف مبلغ (۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و برای **سال ۱۳۹۶** تا سقف مبلغ (۲۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تعیین شده و ضروری است برای انجام تکلیف فوق مد نظر قرار گیرد. بنابراین معاملات در سال ۱۳۹۵ تا سقف ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و در سال ۱۳۹۶ تا سقف ۱۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال مشمول «معاملات کمتر از ۵٪ حد نصاب» تلقی می‌گردند.

ماده ۱۵) فرآیند ارسال و دریافت اطلاعات معاملاتی که مجرمانه می باشد، متناسب با وضعیت ارسال کننده و ماهیت اطلاعات، با هماهنگی دستگاه اجرایی ذیربط و موافقت سازمان تعیین خواهد شد.

ماده ۱۶) اشخاصی که در چارچوب آئین نامه موضوع تبصره (۵) ماده ۱۶۹ مکرر قانون، نسبت به ارسال اطلاعات معاملات اقدام می نمایند، ارسال مجدد همان اطلاعات در راستای مندرجات این آئین نامه یا دستورالعمل های مرتبط ضرورت ندارد.

ماده ۱۷) در موارد ذیل شماره اقتصادی باطل می گردد:

- فوت اشخاص حقیقی.
  - اعلام اشخاص حقیقی مبنی بر خاتمه فعالیت اقتصادی.
  - انحلال اشخاص حقوقی ثبت شده پس از اتمام عملیات تصفیه و اعلام ختم تصفیه و سایر اشخاص حقوقی پس از لغو مجوز فعالیت.
  - صدور حکم مراجع قضایی مبنی بر ابطال شماره اقتصادی.
- ماده ۱۸)** عدم انجام تکالیف مقرر در این آئین نامه و دستورالعمل های مرتبط مشمول جرائم مقرر در قانون می‌باشد. این حکم مانع از اجرای دیگر قوانین موضوعه نخواهد بود.

فصل هفتم: جرائم

ماده ۱۹) عدم انجام هر یک از تکالیف مقرر در ماده ۱۶۹ قانون، مشمول جریمه های مقرر در ماده مذکور به شرح زیر می باشد. جرائم مذکور با رعایت مهلت مقرر در ماده (۱۵۷) قانون قابل مطالبه خواهد بود.

ردیف	شرح تخلف	نرخ جریمه	ماخذ محاسبه جریمه
۱	عدم صدور صورتحساب فروش کالا یا ارائه خدمت	۲٪	مبلغ مورد معامله
۲	عدم درج شماره اقتصادی خود	۲٪	مبلغ مورد معامله
۳	عدم درج شماره اقتصادی طرف معامله	۲٪	مبلغ مورد معامله
۴	استفاده از شماره اقتصادی خود برای معاملات دیگران	۲٪	مبلغ مورد معامله
۵	استفاده از شماره اقتصادی دیگران برای معاملات خود	۲٪	مبلغ مورد معامله
۶	عدم ارائه فهرست معاملات انجام شده به سازمان طبق روش های تعیین شده	۱٪	مبلغ معاملاتی که فهرست آنها ارائه نشده است.

تبصره: در صورت انجام تخلفات موضوع ردیف های یک الی سه جدول فوق الذکر در هر معامله، جریمه قابل محاسبه و مطالبه، حداکثر معادل ۲٪ مبلغ همان معامله خواهد بود.

این آئین نامه در اجرای تبصره ۲ ماده ۱۶۹ قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ به پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور در هفت فصل و ۱۹ ماده و ۱۱ تبصره تصویب و مقررات آن از ۱۳۹۵/۱/۱ لازم الاجرای می باشد.

نحوه ارسال فهرست معاملات توسط اشخاص موضوع این آیین نامه برای کلیه فصول سال ۱۳۹۵ کماکان مطابق مقررات و دستورالعمل های قبلی صادره توسط سازمان امور مالیاتی کشور خواهد بود.

مطالبی که با عنوان (توضیح) در کادرهای رنگی [ ] ارائه شده است، خارج از متن اصلی آئین نامه بوده و برای آگاهی بیشتر مؤدیان مطرح گردیده است.